

in je prisiljen, jih zanemarjati, ako še za nemščino kaj časa najti hoče. Ako še sedaj slovenske učitelje nagibajo, naj bi se za Judeževe groše zanimali, tedaj je pa vendar pomisliti, da deželni zbor slovenske dežele Kranjske ni kakšna podružnica nemškega „Schulvereina“, deželni zbor potrebuje denarjev za druge reči.“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Naposled je se oglašil še slovenski poslanec dr. Zarnik. Ta je djal: „nemški kazino pa nemško-liberalna večina v tem zboru pa deželni odbor in deželni šolski svet, vsi ti so jedno in isto društvo. Sedanja večina v tem zboru je zavisna od milosti ministra grofa Taaffeja, njena namera pa je Slovence na Kranjskem ponemčiti. Zavoljo 500 fl. se sicer to ne boče dognalo, vendar paziti nam je vsakako. L. 1870. ni bilo ne duha ne sluha o nemščini v naših ljudskih šolah. Poznej so jo sklačili v 4razrednice, potem v 3razrednice in sedaj uže v 2razrednice. Skoraj bodedo na Kranjskem tam, kakor so na Štajerskem, kder uže v 1razrednice tiščijo nemščino in so v slovenske Haloze poslali učitelja, ki ne zna nič slovenski. Še huje delajo na Koroškem. Tukaj so slovensčino iz slovenskih šol celo izpodili, v njih se podučuje samo le nemški uže od prvega razreda naprej. Slovenski otroci koroški še niti slovenskega tiska brati ne znajo. Katehetje so se pritožili, da ne morejo katekizma rabiti.“

No, in deželni šolski svet koroški je odgovoril, da slovenskim otrokom ni treba katekizma brati znati in kateheti lahko ustao krščanski nauk deci v glavo spravljajo. Zato rečem, da se moramo vsakemu podobnemu početju pri nas precej ustavljati. Letos bi nagrado dajali provizorično, drugo leto definitivno in naposled nam utegnejo slovensčino v šolah za dveri postaviti. Pirker bil je nekđaj narodnjak. Ko je pa videl, da se z narodnjaštvom ne pride hitro naprej do mastne službe, izneveril je se narodu svojemu, postal odpadnik, renegat, in dela kakor vsi renegatje na ponemčenje Slovencev. Minister Taaffe je djal, da ne pripušča ne Nemcev pa ne Slovanov k steni pritiskavati. Zako pričakujem, da bode deželne vlade predsednik ustavil izvršenje vsakega sklepa, kateri bi narodnim pravicam Slovencev nasprotoval“ (Burno priznavanje od slovenskih poslancev in po galerijah.)

Nemškutarji in nemčurji so v Ljubljani toraj dosta grenkih čuti morali. Oddahnili si so potem, ko so na svojo večino zanašaje se sklenoli iz deželne blagajnice zajeti 500 fl. kot nagrado kranjskim učiteljem za nemščino v ljudskih šolah 2razrednicah.

Gospodarske stvari.

Južna železnica in trženje z lesom v Podravji.

II. Trgovci z lesom v Podravji štajerskem in koroškem so doposlali državnemu zboru sle-

dečo prošnjo: „Gospodarske razmere v spodnjem Štajerskem (in tudi jednako na Koroškem) so jako žalostne zavoljo zaporednih slabih letin. Kmetje so prisiljeni, kapitala založenega v gozdih lotiti se, ako hočejo sbajati. Kakor povsod, priteplo se je tudi semkaj takšnih ljudij, ki se na stroške ubogih bogatijo. Lesa moramo toliko več posekati, kolikor menje denarja nam za nja ponujajo. Cele planine so uže slekli, gozde posekali, pa niso pazili na gozdarske postave. Tako je pridobljeni od očetov kapital uničen ali brez vrednosti, posestnik je siromak, upnik zgubi denarje, država pa prejšnji davek.“

Huda, žalostna napaka je, da železnice nekaterim lesnim trgovcem tarife ali vožnino zmanjšujejo, drugim pa ne. Menjši posestniki, trgovci ne morejo toraj sami svojega lesa v denar spravljati, ampak večjim in od železnice s predpraviciami nadarjenim podjetnikom po slepi ceni prodavati. Takšen večji podjetnik ali lesni liferant je ogerski jud Hirschler. Ta človek ima sam znižano vožnino na južnej železnici, refakcije, in toraj strahuje vse posestnike in lesne trgovce v Podravji. Uže l. 1880 so se slednji pri železniškem ravnateljstvu pritožili, pa ni pomagalo veliko; le malo so vožnino vsem znižali, a Judova predpravaica do še bolje znižane vožnine ali „refakcija“ njegova je ostala.

Sedaj veljajo tarife od l. 1881 za vse pošiljatve lesa po južni železnici nad Ptuj do ogerskih štacij. Kdor pošlje menje, kakor 100 vagonov, ta plača 1 gl. 70 kr. od vagona in milje; če pa odpošlje ravno 100 vagonov, tedaj plača menje, namreč 1 gl. 55 kr. od vagona in milje; pri odpošiljavi 300 vagonov še menje, namreč 1 gl. 45 kr., od 600 vagonov pa samo 1 gl. 35 kr. in najmenje, če naloži 1000 vagonov, kajti v tem zadnjem slučaju mora samo 1 gl. 25 kr. od vagona in milje našteji. Iz tega je razvidno, da so mali trgovci in posestniki na slabem, veliki podjetniki pa na dobrem, ter onim na škodo; kajti oni ne zmorejo tolike vožnine in toraj les rajši Judu predajo, ki tako naloži skoro vselej po 1000 vagonov, pa tudi ceno lesu nastavlja nizko, kakor se mu spoljubi. Tega bi ne bilo, ako bi poprek za vsako število vagonov, toraj za vsakega človeka, jednaka vožnina bila nastavljena. (Konec prih.)

Novi način ozdravljanja vrančnega prisada in drugih kužnih bolezni.

Pasteur je našel, da se glivice kurje kolere pri umetni reji ne pomnožujejo s trosom, ampak s pomočjo razdelitve. Na podlagi te iznajdbe hotel je napraviti tudi iz glivic vrančnega prisada tak tros, ki bi živino, kateri se je ta tros vcepil, obvaroval vrančnega prisada, kakor je bilo zadnjič povedano o kurji koleri.

A to se mu ni tako hitro posrečilo. On je našel, da glivice vrančnega prisada leta in leta na zraku in dežji ležati utegnejo, pa vendar od

svoje morilne moči nič ne izgubé, to je, one zmerom nov tros delajo. Še le proti koncu lanskega leta se mu je posrečilo, umetno rejo glivic vrančnega prisada napraviti, katere glivice so sposobne, ako se jih živini vcepi, dotične živali pred vrančnim prisadom obvarovati. Pristaviti je pa treba, da imenovane glivice na pr. pri govedi drugače, kakor pri ovcah delujejo.

Ako se toraj zdrave živali s tvarino, katera ima v sebi oslavljeni tros (virus) vrančnega prisada, cepi, kakor kozé, potem so te živali pred nalezenjem vrančnega prisada obvarovane.

Se ve da naprava te tvarine ni tako priprosta ter je treba zato dosti znanja in vednosti; sicer je znano, kako Pasteur to „limfo“ dela in bi se tedaj po njegovem navodu dala povsodi napravljati.

Vrednosti je tako imenitne in neprecenljive ta iznajdba, da nekateri, in še celó učenjaki, toliko časa niso hoteli priznati, dokler niso skušnje to popolnoma dokazalo, katerih nekaj hočem še pozneje navesti. Pri mednarodnem medicinskem kongresu v Londonu začetkom avgusta meseca se je pa uže Pasteur izrazil, da on v svojem laboratoriji uže ne more več toliko „limfo“ napraviti, kolikor je francoski gospodarji zahtevajo.

Čeravno z velevažnim Pasteurjevim pojasnilom, kaj je bistvo vrančnega prisada (črma), nismo dobili gotovega zdravila o tej najsilovitejši živinski bolezni, dobili smo vendar neprecenljiv nauk, kako zabraniti razširjevanje njeno, in to je posebno imenitno za vse gospodarje, kakor tudi za one, ki imajo opravilo pri živini, ki je po tej bolezni poginila.

Okuženje z vrančnim prisadom se tako le godi: Živina, ki je po tej kugi poginila ali se za to kugo bolna pobije, se po obstoječi postavi zakoplje; glivica, katera je vzrok bolezni in katera napolni vso kri trupla, živi potem v zemlji, okoli zakopane živali naredi se namreč nov tros. Ta tros ne bi bil škodljiv, ko bi v zemlji ostal, a črvi in druga golazen ga na dan prinesejo. Potem se pa ta tros z dežjem, obdelovanjem zemlje itd. na daleč okrog zanese, pride v hleve ali pa ga živina z rastlinami vred na paši v-se dobi.

(Konec prihodnjič.)

Kako vinu plesnivi duh vzeti.

Ako se je plesnivi okus v vinu še le pred kratkim časom pokazal, tako je mogoče v tem slučaju vino s tem ozdraviti, da ga v čisti, močno požvepljeni sod pretočiš in potem prav močno z jajčjim beljakom ali pa z jesetrim mehurjem čistiš. Ako pa vino že močno po plesni diši, tedaj je le težko plesnivi duh iz njega spraviti. Priporočali so sicer razna sredstva, tako vino zopet ozdraviti, ali njih vspeh je več ko dvomljiv. Pravijo, naj se debel, rudečkasto-žolti koren v vročem pepelu speče in potem na špagi v sod obesi. Sod se potem zabije in pečeni koren 6—8 dni v

vinu viseti pusti. Po tem času je pre plesniv duh iz vina odpravljen. Tudi ječmen ali pšenica 5 do 6 kilogramov na hektoliter do rujave barve poveljena in v podolgasto vrečico vsuta in v sod obešena v 6—10 urah vinu neprijeten duh vzame. Dalje se še tudi sledeče sredstvo nasvetuje. Ko se je vino v novi sod pretočilo, se vzame na en hektoliter 3—4 kilograme sladkorja. Ta množina sladkorja se v 5 litrih bolnega vina na ognji raztopi in ko zavreje, se vse to v sod k drugemu bolnemu vinu vlije. Sod se vendar ne sme trdo zapilkati, ker vino precej močno zavreje. Brž ko se je vrenje poleglo, se vino v drugi čisti sod pretoči in z jajčjim beljakom ali pa z jeseternim mehurjem čisti.

Zelena jabelčna listna uš.

Ta mrčes je za mlada drevesa posebno v drevesnicah velik škodljivec. Najrajše se loti jabelčnih, bobotno rastočih mladik, pa tudi gruševih, kutinih, češpljevih, jerebikovih in glogovih mladik. Pokončati ga je zelo težavno, a ravno zdaj je čas zato. Najprej se to še posreči, ako se gleda zalegi do živega priti, kar se najprej takole zgodi. Zdjaj meseca oktobra je zalega zelene listne uši po steblih mladih dreves zaležena. Tudi na prtiličastih sadunosnih drevesih so listne uši kaj rade doma. Zalega se pa še najprej uniči, ako se deblo, veje in popki z raztopljeno glino, ilovico ali navadno prstjo precej na debelo prevlečejo in se jajčka tako s prstno prevleko pokrijejo. Pod to odejo se zalega pre zaduši, popki pa spomladi vendar lahko brstijo in poganjajo. Tudi drevesni vosek je dober zato. Kakor se je že reklo, so posebno drevesnice temu škodljivcu podvržene. Tudi tukaj se mora na povedani način proti listni uši postopati, posebno na šušljenkih in na okah okuliranih mladih dreves. Pobeljenje z apneno vodo isto tako listno uš pokonča. Da se žive listne uši od drugod na naša drevesca priselijo, temu se ve da ni ubraniti, vendar pa take priseljenke niso tako silno škodljive, kakor one na drevesih samih izležene. Tako saj trdijo skušeni vrtnarji.

(Zrnsko kupčevanje) slabo kaže, vedno več zrnja dovažajo iz Rusije, Rumunije, pa tudi iz Amerike, zadnji čas uže moko. Cena našim pridelkom pada.

(Novo vino) iz Frauheima, Radiselskega plačujejo v Mariboru po 60 gl. štrtinjak.

(Sejmi) 21. v Celji, Sevnici; 22. oktobra v Mariboru, 24. oktobra v Ribnici, Vidmu.

(Sejmi na Koroškem) 24. oktobra Celovec, Gmind, 28. oktobra Gutštajn, Kapla, sv. Lenart, sv. Mohor, Saksenburg, 31. oktobra Podklošter.

Dopisi.

Iz Ptuja. Kakoršen prijatelj je našim kmetom g. Pisk, vidi se tudi iz sledečega: Po postavi